

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní JUDr. Janou Kubenovou ve věci

žalobkyně: **Ž. T.**
bytem

proti
žalované: **České správě sociálního zabezpečení**
se sídlem Křížová 25, Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 20. 10. 2017, č. j. 405 504 138/315-LL,

takto:

I. Rozhodnutí České správy sociálního zařízení ze dne 20. 10. 2017, č. j. 405 504 138/315-LL, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** žalované k dalšímu řízení.

II. Žádnému z účastníků **se n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobkyně se žalobou ze dne 9. 7. 2018 domáhá zrušení rozhodnutí žalované ze dne 20. 10. 2017, č. j. 405 504 138/315-LL (dále jen „napadené rozhodnutí“), jimž bylo o námitkách žalobkyně rozhodnuto tak, že rozhodnutí žalované jako správního orgánu

prvního stupně ze dne 31. 7. 2017, č. j. R-31.7.2017-421/405 504 138 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“), se zčásti mění tak, že se v návěti výroku uvedená část textu „bytem viz adresa“ mění na „trvale bytem a ve výroku uvedené části textu „procentní výměra starobního důchodu“ se mění na „procentní výměra vdovského důchodu“ a „procentní výměra vdovského důchodu“ se mění na „procentní výměra starobního důchodu“. Ve zbytku bylo prvostupňové rozhodnutí potvrzeno.

2. Správní orgán prvního stupně žalobkyni podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v tehdy účinném znění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), ode dne 19. 3. 2002 zvýšil vdovský důchod na 2 184 Kč měsíčně, přičemž doplatek vdovského důchodu náleží žalobkyni ode dne 18. 1. 2012.
3. Žalobkyně v žalobě úvodem popsala předcházející řízení o přiznání vdovského důchodu. Uvedla, že od počátku roku 2010 bylo vedeno řízení o přiznání invalidního důchodu zemřelému manželovi žalobkyně Z. T. (narozeného dne ... a zemřelého dne ...). Rozhodnutím žalované ze dne 12. 5. 2000, č. j. 421 011 458, mu byl přiznán invalidní důchod ve výši 8 569 Kč měsíčně, přičemž toto rozhodnutí bylo zrušeno rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 22. 5. 2003, č. j. 22 Ca 229/2000-83. V dalších letech pak žalovaná vydala řadu rozhodnutí, kterými rozhodla o přiznání nároku na invalidní důchod, všechna však byla soudem zrušena a žalovaná tak nikdy o dávce důchodového pojištění nerozhodla. Řízení o důchodu manžela žalobkyně bylo pravomocně ukončeno až rozhodnutím ze dne 20. 8. 2010 ve znění rozhodnutí ze dne 3. 5. 2017, č. j. 421 011 458/315-LO. Formálně se jedná o rozhodnutí o zvýšení důchodu podle § 81 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, věcně však jde o rozhodnutí o přiznání důchodu. Následně byl rozhodnutím žalované ze dne 31. 7. 2017, č. j. R-31.7.2017-421/405 504 138 zvýšen vdovský důchod žalobkyně, a to na základě rozhodnutí ze dne 3. 5. 2017. Dle žalobkyně byla výše vdovského důchodu upravena správně, avšak bylo rozhodnuto, že doplatek vdovského důchodu žalobkyni náleží až od 18. 1. 2012 a nikoliv od okamžiku, kdy ovdověla. Žalobkyně namítá nesprávný výklad žalované stran ust. § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, neboť pokud se vede řízení o důchodu manžela (řízení podle § 81 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění), nemůže běžet ani promlčecí doba o důchodu vdovském.
4. Dále žalobkyně nesouhlasila se závěry žalované, že nelze použít ust. § 56 odst. 1 písm. b) poslední věta zákona o důchodovém pojištění, neboť dle žalované odlišný právní názor v důsledku vývoje judikatury nelze považovat za nesprávný úřední postup správního orgánu. Dle žalobkyně samotná délka řízení o důchodu zemřelého manžela žalobkyně v trvání 17 let zakládá odpovědnost státu podle zákona č. 82/1998 Sb., kdy navíc rozhodnutí žalované byla opakovaně zrušována pro vadnou aplikaci hmotného práva. Dle žalobkyně pokud není pravomocně rozhodnuto o starobním nebo invalidním důchodu, nemůže být rozhodnuto ani o vdovském důchodu, proto teprve až po 3. 5. 2017, kdy bylo rozhodnuto o přiznání invalidního důchodu manžela žalobkyně, mohlo být rozhodnuto o přiznání vdovského důchodu žalobkyně v řízení podle § 88 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Pokud přesto byla rozhodnutí předtím vydávána, jedná se o nezákonná rozhodnutí a z moci úřední je měla žalovaná zrušit v řízení o obnově nebo v přezkumném řízení.
5. Žalovaná se k žalobě vyjádřila tak, že v daném případě se nejedná o nesprávný úřední postup. Sporná částka 352 581 Kč nebyla výší vdovského důchodu žalobkyně v rámci rozhodnutí ze dne 21. 12. 2010 zohledněna, neboť se nejednalo o částku započitatelnou

Shodu s prvopisem potvrzuje:

podle českých důchodových předpisů, což nerozporovaly ani správní soudy v rámci soudního přezkumu. Odlišný názor vyjádřil až Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 22. 12. 2016, č. j. 4 Ads 71/2014-71, s tím, že částka 352 581 Kč představuje pohledávku priznanou zemřelému v souvislosti s výkonem zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském pojištění rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98-234, jenž má podle závěru Ústavního soudu vysloveném v nálezu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. I ÚS 3006/15, povahu pravomocného soudního rozhodnutí. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že je do vyměřovacího základu pojištěnce možné zahrnout též hodnotu peněžitého plnění, které podle pravomocného rozhodnutí soudu náleží pojištěnci v souvislosti s výkonem zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském plnění, přičemž toto plnění se započte v kalendářních měsících, za které náleží, i když o něm zaměstnavatel pojištěnci původně neúčtoval. Nejvyšší správní soud dále uvedl, že jde o výjimečný postup vztahující se k předchozí právní úpravě. Dle žalované tak v důsledku vývoje judikatury nelze považovat její postup za nesprávný úřední postup správního orgánu. Doplatek vdovského důchodu tak žalobkyni náleží pět let nazpět ode dne zjištění nároku na jeho zvýšení, k čemuž došlo dne 18. 1. 2017, kdy byl žalované doručen rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 71/2014-71.

6. Dle žalované zohlednění sporné částky 352 581 Kč do výše plného invalidního důchodu zemřelého nepředstavovalo předběžnou otázku ve vztahu k řízení o vdovském důchodu žalobkyně, neboť tou je dosud nerozřešená otázka nezbytná pro rozhodnutí správního orgánu. Žalovaná ve věci plného invalidního důchodu manžela žalobkyně opakovaně rozhodovala v tom smyslu, že danou částku pro stanovení výše tohoto důchodu nelze započíst, přičemž tento názor nebyl až do dne vydání rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 71/2014-71 správními soudy rozporován. K tomu žalovaná poukázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 8. 2011, č. j. 3 Ads 94/2010-99, dle něhož ust. § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění lze aplikovat zejména tehdy, jestliže orgán sociálního zabezpečení přehlédně okolnost, která již byla obsažena v podkladech v době rozhodování, použije nesprávných podkladů, dopustí se početní chyby, zamění podkladový materiál, chybně stanoví věk potřebný pro vznik nároku na důchod, provede snížení důchodu, přestože k němu dojít nemělo, nezvýší důchod, přestože ke zvýšení dojít mělo. Jedná se tak o na věc nedopadající na situaci, kdy má orgán sociálního zabezpečení v době rozhodování k dispozici všechny podklady plně a jednoznačně prokazující důchodové nároky oprávněného.
7. Žalovaná dodala, že ust. § 55 odst. 2 věty druhé zákona o důchodovém pojištění nelze vykládat tak, že by lhůta neplynula po dobu jakéhokoliv řízení o důchodu, ale že neplyne po dobu řízení o tom důchodu, o jehož výplatu se jedná. Řízení o vdovském důchodu žalobkyně bylo ukončeno dne 3. 1. 2011.
8. Žalobkyně v podané replice zopakovala argumenty obsažené v žalobě a dodala, že požaduje po žalované zaplatit náhradu nákladů ve výši 3 100 Kč za seps žaloby advokátem JUDr. Jiřím Frajtem.

Posouzení věci krajským soudem

Žaloba je důvodná.

Shodu s prvopisem potvrzuje:

9. Soud konstatuje, že žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „s. ř. s.“), osobou oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.) a jde o žalobu přípustnou (§ 65, § 68, § 70 s. ř. s.).
10. V souladu s § 75 odst. 1, 2 s. ř. s. přezkoumal Krajský soud v Brně napadené rozhodnutí žalované v mezích žalobních bodů, včetně řízení předcházející jeho vydání, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.
11. Soud ve věci rozhodl bez nařízení jednání za splnění zákonných podmínek (§ 51 odst. 1 s. ř. s.) a po zhodnocení uvedených skutečností dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
12. Žalobkyně žalobou předně namítá, že její nárok na doplatek vdovského důchodu není s ohledem na ust. § 56 odst. 1 písm. b) poslední věta zákona o důchodovém pojištění promlčen a doplatek jí měl být přiznán od vzniku nároku na vdovský důchod.
13. Krajský soud ze správního spisu zjistil tyto skutečnosti rozhodné pro posouzení věci. Výrokem I. prvostupňového rozhodnutí byl žalobkyni podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění ode dne 19. 3. 2002 zvýšen vdovský důchod na 2 184 Kč měsíčně. Po příslušných valorizacích provedených od lednové splátky důchodu v roce 2003 do lednové splátky důchodu v roce 2017 celková výše důchodu žalobkyně (včetně starobního důchodu) činila 13 407 Kč měsíčně. Výše vdovského důchodu byla stanovena s ohledem na rozhodnutí žalované ze dne 3. 5. 2017, č. j. 421 011 458/315-LO, kterým byla jejímu zemřelému manželovi na základě rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 12. 2016, č. j. 4 Ads 71/2014, pro výši plného invalidního důchodu dodatečně započtena do úhrnu vyměřovacích základů částka 352 581 Kč.
14. Podle výroku II. prvostupňového rozhodnutí doplatek vdovského důchodu podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění žalobkyni náleží od 18. 1. 2012. Žalovaná v prvostupňovém rozhodnutí posuzovala, zda její postup ve věci dodatečného zápočtu sporné částky 352 581 Kč nebyl nesprávným úředním postupem, v jehož důsledku by bylo třeba zvýšení vdovského důchodu doplatiti za období delší než pět let. Žalovaná nepovažovala za možné spornou částku zhodnotit, což nerozporovaly správní soudy v rámci soudního přezkumu, k odlišnému právnímu názoru dospěl až Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 4 Ads 71/2014-71, jenž zdůraznil, že se jedná o výjimečný postup vztahující se k předchozí právní úpravě. Dle žalované tak odlišný právní názor v důsledku vývoje judikatury nelze považovat za nesprávný úřední postup správního orgánu. Dle žalované okamžikem zjištění nároku je den doručení rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 71/2014, tj. dne 18. 1. 2017, kdy byla žalovaná zavázána k zápočtu sporné částky 352 581 Kč do vyměřovacího základu zemřelého manžela žalobkyně. Doplatek vdovského důchodu tedy náleží od 18. 1. 2012, což činí pět let nazpět ode dne zjištění nároku na zvýšení vdovského důchodu.
15. Proti prvostupňovému rozhodnutí podala žalobkyně námitky, neboť nesouhlasila s doplatkem vdovského důchodu pouze od 18. 1. 2012, a to z důvodu, že se v daném případě jednalo o nesprávný úřední postup žalované v případě stanovení invalidního důchodu jejího manžela. Žalovaná setrvala na svých závěrech stran skutečnosti, že se ze strany žalované nejednalo o nesprávný úřední postup, ale pouze o změnu judikatury správních soudů.

Shodu s prvopisem potvrzuje:

16. Krajský soud ze správního spisu zjistil, že v předcházejícím řízení o zvýšení vdovského důchodu žalobkyně byl rozhodnutím ČSSZ ze dne 20. 8. 2010, č. j. 405 504 138, žalobkyni ode dne 19. 3. 2002 zvýšen vdovský důchod na částku 2 128 Kč. Proti tomuto rozhodnutí si žalobkyně podala námitky, které byly rozhodnutím ČSSZ ze dne 21. 12. 2010, č. j. 405 504 138/315-VGN, zamítnuty. Žaloba v předmětné věci podána nebyla.
17. Z prvostupňového i napadeného rozhodnutí vyplynulo, že žalobkyni byl ČSSZ vdovský důchod zvýšen z důvodu, že bylo ČSSZ rozhodnutím ze dne 3. 5. 2017, č. j. 421 011 458/315-Lo (dále též „podkladové rozhodnutí“), rozhodnuto o námitkách proti rozhodnutí ČSSZ jako správního orgánu prvního stupně ze dne 20. 8. 2010, č. j. 421 011 458, kterým byl zvýšen plný invalidní důchod zemřelého manžela žalobkyně.
18. Námitky žalobkyně proti rozhodnutí ze dne 20. 8. 2010, č. j. 421 011 458, byly žalovanou nejdříve zamítnuty rozhodnutím ze dne 21. 12. 2010, č. j. 421 011 458/315-VGN. Toto rozhodnutí bylo následně rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 11. 5. 2011, č. j. 41 Ad 15/2011-20, zrušeno pro vady řízení a věc byla ČSSZ vrácena zpět k dalšímu řízení. V dalším řízení byly námitky žalobkyně opět zamítnuty rozhodnutím ze dne 4. 8. 2011, č. j. 421 011 458/315-LO. V následném soudním řízení byla žaloba žalobkyně proti tomuto rozhodnutí zamítnuta rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 14. 3. 2012, č. j. 41 Ad 60/2011-29. Ke kasační stížnosti žalobkyně byl rozsudek krajského soudu zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2013, č. j. 4 Ads 64/2012-23, a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Krajský soud rozsudkem ze dne 19. 2. 2014, č. j. 41 Ad 60/2011-101, žalobu jako nedůvodnou zamítl, přičemž se s krajským soudem ztotožnil Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 9. 7. 2015, č. j. 4 Ads 71/2014-29. Tento zamítavý rozsudek byl nálezem Ústavního soudu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. I. ÚS 3006/15 zrušen a věc byla Nejvyššímu správnímu soudu vrácena. Ten následně zrušil jak rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 19. 2. 2014, č. j. 41 Ad 60/2011-101, tak i rozhodnutí žalované ze dne 4. 8. 2011, č. j. 421 011 458/315-LO, věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Nejvyšší správní soud pak rozsudkem č. j. 4 Ads 71/2011-71 žalovanou zavázal započíst do vyměřovacího základu zemřelého manžela žalobkyně částku 352 581 Kč a po jejím zohlednění vypočíst jeho invalidní důchod. Žalovaná pak v podkladovém rozhodnutí rozhodla tak, že se od 14. 4. 2000 zvyšuje plný invalidní důchod zemřelého manžela žalobkyně na 9 011 Kč měsíčně (výrok I.), od prosince roku 2000 výše plného invalidního důchodu činí 9 397 Kč (výrok II.) a od prosince 2001 činí 10 044 Kč (výrok III.). Podkladové rozhodnutí nabylo právní moci dne 9. 5. 2017.
19. Soud na tomto místě poukazuje na to, že není oprávněn přezkoumávat podkladové rozhodnutí, neboť na základě zásady presumpce správnosti správních rozhodnutí je nutné veškerá správní rozhodnutí považovat za správná a vycházet z nich. Žalobou byla napadená pouze rozhodnutí žalované ze dne 20. 10. 2017, popř. rozhodnutí žalované jako správního orgánu prvního stupně ze dne 31. 7. 2017. Pokud měla žalobkyně za to, že rozhodnutí ve věci zvýšení plného invalidního důchodu zemřelého manžela žalobkyně, tj. podkladové rozhodnutí, nebyla vydána v souladu se zákonem, měla v zákonné lhůtě (2 měsíce od doručení podkladového rozhodnutí) podat žalobu na zrušení tohoto rozhodnutí. Soud tedy uzavírá, že předmětem jeho přezkumu je výlučně žalobou napadené rozhodnutí a jím předcházející řízení, a proto se nemůže vyjádřit k výsledkům jiných správních řízení (srov. přiměřeně rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 11. 2007, č. j. 8 Afs 114/2006-55, a ze dne 3. 9. 2015, č. j. 3 Afs 114/2006-58). Pokud tedy žalobkyně namítá, že bylo nesprávně rozhodnuto o zvýšení plného invalidního důchodu

jejího zemřelého manžela, přičemž mělo být rozhodnuto o přiznání tohoto důchodu, nemůže se touto námitkou soud v nyní projednávané věci zabývat.

20. Stěžejní otázkou v nyní projednávané věci je posouzení skutečnosti, zda postup žalované při nesprávném výpočtu plného invalidního důchodu zemřelého manžela žalobkyně, je možné podřadit pod nesprávný postup žalované podle § 56 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění. Žalobkyně tvrdí, že jí doplatek vdovského důchodu náleží již od okamžiku, kdy ovdověla. Žalovaná má naopak za to, že žalobkyni doplatek vdovského důchodu náleží ode dne 18. 1. 2012, což činí pět let nazpět ode dne zjištění nároku na jeho zvýšení, k čemuž došlo dne 18. 1. 2017, kdy žalované byl doručen zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 71/2011-71.
21. Nejprve soud upozorňuje, že právní úprava umožňující neomezené doplacení důchodu v souvislosti s pochybením správního orgánu byla zakotvena do zákona o důchodovém pojištění až ode dne 1. 1. 2009 zákonem č. 306/2008 Sb. Podle čl. II., bodu 14 tohoto zákona bylo možno i v tomto případě za dobu před 1. 1. 2009 doplatit důchod jen za tři roky zpětně, nejvýše tedy za dobu od 1. 1. 2006.
22. Podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží. Důchod nebo jeho zvýšení se přitom doplatí nejvýše pět let nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení; pro běh této lhůty platí § 55 odst. 2 věta druhá a třetí obdobně. Důchod nebo jeho zvýšení se však doplatí ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, v případě, že důchod nebyl přiznán nebo byl vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení.
23. Podle téhož ustanovení [§ 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění] ve znění účinném do 31. 12. 2008, zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, nejvýše však tři roky nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení; pro běh této lhůty platí § 55 odst. 2 věta třetí obdobně.
24. Podle čl. II bodu 14 zákona č. 306/2008 Sb. za dobu před 1. 1. 2009 se důchod nebo jeho zvýšení doplatí ve výši, v níž důchod správně náležel, nejvýše v rozsahu stanoveném právními předpisy účinnými ke dni 31. 12. 2008.
25. V důvodové zprávě k zákonu č. 306/2008 Sb. se přitom ohledně čl. II bodu 14 uvádějí tyto skutečnosti: „Pokud jde o přechod na novou právní úpravu obsaženou v čl. I bodu 70, navrhuje se, aby náležel doplatek důchodu v důsledku přiznání neprávem odepřeného důchodu nebo jeho zvýšení v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení nejvýše tři roky nazpět od účinnosti navrhované změny právní úpravy, tedy nejvýše za dobu stanovenou dosavadními předpisy, i když k rozhodnému zjištění dojde již za účinnosti navrhované změny právní úpravy. Tento postup je odůvodněný z hlediska rovného posuzování důsledků stejné skutečnosti (doplatek důchodu v důsledku nápravy nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení) v období před účinností navrhované změny právní úpravy.“ (www.psp.cz, sněmovní tisk č. 435, 5. volební období Poslanecké sněmovny).

Shodu s prvopisem potvrzuje:

26. Obsah ustanovení čl. II bodu 14 zákona č. 306/2008 Sb. a § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2008, jakož i vůle zákonodárce tedy vedou k jednoznačnému závěru, podle něhož doplatek k důchodu za dobu před 1. 1. 2009 náleží jeho příjemci nejvýše za dobu tří let nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na zvýšení důchodu, a to i když k rozhodnému zjištění dojde až za účinnosti současné právní úpravy a i když přiznání nebo vyplácení důchodu v nižší částce, než v jaké náleží, zavinil orgán sociálního zabezpečení. Tento postup zvolený zákonodárcem je přitom motivován nutností zabránit vytvoření zvýhodněné skupiny žadatelů o doplatek k důchodu za dobu do 31. 12. 2008, u nichž došlo ke zjištění nebo uplatnění tohoto nároku až po tomto datu.
27. Ke stejnému závěru ostatně dospěl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 28. 12. 2016, č. j. 3 Ads 279/2015-24 „[ž]ádný z uvedených zákonů o sociálním zabezpečení neobsahoval ustanovení, které by činilo dobu či výši doplatku důchodu závislou na tom, zda k nesprávnému vyměření důchodu nebo jeho odeprání došlo zaviněním správního orgánu. Tato úprava, spolu s prodloužením doby, za niž lze dávku přiznat či zvýšit zpětně, byla poprvé přijata až zmiňovaným zákonem č. 306/2008 Sb. Zákonodárce přitom musel vyřešit střet staré a nové úpravy v přechodných ustanoveních tak, aby mezi jednotlivými skupinami pojištěnců nevznikaly neodůvodněné rozdíly. Vzhledem k tomu, jakým způsobem byla koncipována předchozí právní úprava, považuje Nejvyšší správní soud za logické, aby v případech, kdy je dávka přiznávána či zvyšována zpětně, nemohl doplatek za dobu před 1. 1. 2009, tedy před účinností zákona č. 306/2008 Sb., přesáhnout maximální dobu, kterou zákon v tehdejší znění pro zpětné přiznání či úpravu výše dávky stanovil. Dávku proto bylo možno zpětně přiznat či zvýšit nejdříve ode dne 1. 1. 2006 bez ohledu na skutečnost, z jakého důvodu k novému rozhodnutí o dávce došlo. Tato úprava je tedy korektní a z ústavně-právního hlediska ji nelze ničeho vytknout.“
28. Na základě výše uvedeného je v projednávané věci sporný pouze doplatek vdovského důchodu za dobu od 1. 1. 2006 do 17. 1. 2012.
29. Výběr právní normy, která má být pro určení této doby použita, přitom závisí na tom, zda k chybnému výpočtu důchodu došlo z důvodu pochybení žalobce či v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení ve smyslu § 56 odst. 1 písm. b) věty poslední zákona o důchodovém pojištění. Pro doplatek důchodu bude dále třeba určit, z jakého důvodu vznikl nárok na tento doplatek, tj. zda nárok na doplatek vznikl v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení (v tomto případě se důchod doplatí bez omezení lhůtou pěti let) nebo zda v důsledku tohoto nesprávného postupu nevznikl (v tomto případě se důchod doplatí nazpět nejvýše za pět let). Pokud jde o vymezení případů, kdy se jedná o „nesprávný postup orgánu sociálního zabezpečení“, důvodová zpráva k zákonu č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (sněmovní tisk č. 435, 5. volební období) k tomu uvádí: „*Platnou úpravu se navrhuje dále změnit "v případech, kdy k zamítnutí žádosti o důchod nebo k přiznání důchodu v nižší částce, než náleží, dojde v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení, tj. zejména tehdy, jestliže orgán sociálního zabezpečení přehlédne okolnost, která již byla obsažena v podkladech v době rozhodování, použije nesprávných podkladů, dopustí se početní chyby, zamění podkladový materiál, "chybně stanoví věk potřebný pro vznik nároku na důchod, provede snížení důchodu, přestože k němu dojít nemělo, nezvýší důchod, přestože ke zvýšení*

dojít mělo (zejména při hromadném zvyšování důchodů). Je odůvodněné, aby v těchto případech, ve kterých má orgán sociálního zabezpečení k dispozici všechny podklady plně a jednoznačně prokazující důchodové nároky oprávněného, náležel příslušný doplatek důchodu, jako plnění dlouhodobého charakteru, bez omezení.“. Ze znění ustanovení písm. b) i z důvodové zprávy lze dovodit, že pojem „nesprávný postup orgánu sociálního zabezpečení“ se váže k situaci, kdy orgán sociálního zabezpečení měl k dispozici všechny potřebné podklady pro rozhodnutí nebo si je mohl opatřit, protože byl na ně účastníkem řízení upozorněn, avšak nestalo se tak (viz PŘIB, Jan a VORÍŠEK, Vladimír. Důchodové předpisy s komentářem 2012. 7. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-736-2. Převzato z CODEXIS, doplňku LIBERIS.)

30. V případě, že pojištěnec požívá důchod v nižší výši, než mu náleží, bude třeba změnit tento stav se zpětnou účinností, a to zásadně od počátku. Zásadně od počátku bude třeba poměry změnit tehdy, pokud byl příčinou z pohledu souladnosti s hmotněprávní úpravou neuspokojivého stavu nesprávný postup orgánu sociálního zabezpečení. Takovýmto nesprávným postupem bude typicky nesprávné právní posouzení zjištěné skutečnosti nikoliv jako doby pojištění nebo nezohlednění rozhodné skutečnosti známé orgánem sociálního zabezpečení z jeho úřední evidence. Zda byly splněny podmínky pro aplikaci ustanovení § 56 odst. 1 písmeno b) zákona o důchodovém pojištění ve znění zákona č. 306/2008 Sb., je tak možno posoudit pouze na základě výkladu uvedeného ustanovení v návaznosti na obsah správního spisu. Již výše bylo uvedeno, že důvodová zpráva k zákonu č. 306/2008 Sb. uváděla demonstrativní výčet případů, na něž by se nově koncipované pravidlo o zpětném přiznávání důchodů v případech zavinění správního orgánu za vyměření dávky v nižší výši, než v jaké měla náležet, vztahovalo. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 28. 12. 2016, č. j. 3 Ads 279/2015-24, k tomuto výčtu uvedl, že „[s]polečným znakem uváděných příkladů bylo, že orgán sociálního zabezpečení měl k dispozici všechny podklady prokazující plně a jednoznačně důchodové nároky oprávněného, a přesto rozhodl o výši dávky v rozporu se zákonem. Uvedené pravidlo tedy bylo koncipováno pro případy, kdy nositel pojištění při stanovení výše důchodu chybně posoudil právní otázku nebo rozhodl o výši dávky v rozporu s doklady obsaženými ve správním spisu.“
31. Vdovský důchod byl na základě prvostupňového rozhodnutí ve spojení s napadeným rozhodnutím zvýšen na základě podkladového rozhodnutí, jímž došlo ke zvýšení plného invalidního důchodu zemřelého manžela žalobkyně ode dne 14. 4. 2000. Ke zvýšení plného invalidního důchodu došlo na základě závazného právního názoru Nejvyššího správního soudu v rozsudku č. j. 4 Ads 71/2014-71, dle něhož žalobkyní namítaná částka 352 581 Kč je pohledávka, která byla zemřelému manželovi žalobkyně přiznaná v souvislosti s výkonem zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském pojištění rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98-234, jenž má podle nálezu Ústavního soudu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. I ÚS 3006/15 povahu pravomocného soudního rozhodnutí. Nejvyšší správní soud pak v rozsudku č. j. 4 Ads 71/2014-71 na základě analogické aplikace § 16 odst. 3 věty třetí ve spojení s § 11 odst. 2 větou pátou zákona o důchodovém pojištění, v rozhodném znění, dospěl k závěru, že do vyměřovacího základu pojištěnce je možné zahrnout též hodnotu peněžitého plnění, které podle pravomocného rozhodnutí soudu náleží pojištěnci v souvislosti s výkonem zaměstnání zakládající účast na nemocenském plnění, přičemž toto plnění se započte v kalendářních měsících, za které náleží, i když o něm zaměstnavatel pojištěnci původně neúčtoval.

32. Stran částky 352 581 Kč zjistil krajský soud z řízení vedeného ohledně zvýšení plného invalidního důchodu zemřelého manžela žalobkyně následující skutečnosti. Rozhodnutím žalované ze dne 4. 8. 2011, č. j. 421 011 458/315-LO, byly zamítnuty námitky žalobkyně proti rozhodnutí žalované jako správního orgánu prvního stupně ze dne 20. 8. 2010, č. j. 421 011 458, a v němž ohledně částky 352 581 Kč žalovaná uvedla, že tato není započitatelná do vyměřovacího základu, neboť rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98-234, byla tato přiznána nikoli jako pracovněprávní nárok (příjem v souvislosti se zaměstnáním), nýbrž jako provize obchodního zástupce za sjednané kontrakty, která příslušela vedle sjednaného platu. Proti rozhodnutí žalované se žalobkyně bránila žalobou ze dne 10. 10. 2011, ve které namítala, že správní spis není veden v souladu s požadavky § 17 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), zejména z něj pro neúplnost podkladových materiálů nelze zjistit potřebné údaje; soudy opakovaně konstatovaly, že v něm není založen kompletní rozsudek Okresního soudu ve Zlíně č. j. 10 C 82/98-234. V případě částky 352 581 Kč uvedla, že se jednalo o nárok pracovněprávní, což vyplývá již z toho, že rozsudek ze dne 16. 2. 2000 byl vydán senátem okresního soudu (nikoli samosoudcem); provize byla součástí plnění pracovních povinností, tedy v podstatě pohyblivou složkou mzdy. Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 14. 3. 2012, č. j. 41 Ad 60/2011-29, žalobu zamítl, přičemž po podání kasační stížnosti žalobkyně byl rozsudek krajského soudu zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2013, č. j. 4 Ads 64/2012-23, a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Následně Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 19. 2. 2014, č. j. 41 Ad 60/2011-101, žalobu jako nedůvodnou zamítl a ve vztahu k námitce žalobkyně, ve které požadovala započíst částku 352 581 Kč, odkázal na závěr Nejvyššího správního soudu, který se ztotožnil se závěrem krajského soudu obsaženým v jeho předchozím rozsudku, že toto již nepřichází v úvahu, přičemž krajský soud zcela odkázal na výše uvedený závazný právní názor Nejvyššího správního soudu. Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Brně č. j. 41 Ad 60/2011-101 podala žalobkyně kasační stížnost, v níž polemizovala se závěrem, že nelze do vyměřovacího základu započíst částku ve výši 352 581 Kč na základě rozsudku Okresního soudu ve Zlíně č. j. 10 C 82/1998-234, přičemž krajský soud rozsudkem č. j. 41 Ad 60/2011-29 uznal, že se jedná o pracovněprávní nárok jejího zemřelého manžela z titulu zaměstnání ve společnosti v likvidaci, nesprávně ale dospěl k závěru, že rozsudek není pravomocný, na což stěžovatelka nepovažovala za nutné v předchozí kasační stížnosti reagovat, avšak Nejvyšší správní soud tento nesprávný názor potvrdil a rozvinul. Opomenul však příslušná ustanovení zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Na tento nesprávný závěr stěžovatelka upozornila ve svém podání ze dne 3. 10. 2013, avšak krajský soud na tuto argumentaci nijak nereagoval. Zdůraznila, že manželova pohledávka vůči úpadci nebyla úpadcem popřena, správkní konkursní podstaty byla naopak uznána a byla proto zapsána do seznamu přihlášených pohledávek, který představuje vykonatelný exekuční titul. Není proto nutné, aby tento rozsudek okresního soudu nabyl právní moci. Žalobkyně proto neshledala jakýkoli důvod pro to, aby částka 352 081 Kč nebyla započítána do vyměřovacího základu pro výpočet důchodu.
33. Ústavní soud nálezem ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. I. ÚS 3006/15, zrušil zamítavý rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 7. 2015, č. j. 4 Ads 71/2014-29, kvůli nesprávnosti v něm vysloveného závěru, že otázka namítaného zápočtu částky 352 581 Kč do vyměřovacího základu zemřelého manžela žalobkyně pro výpočet jeho důchodu již byla závazně vyřešena v předchozím rozhodnutí o kasační stížnosti a argumentace

spočívající v uznání této pohledávky insolvenčním správcem je tak nepřipustnou novotou. K zrušení rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 71/2014-29 Ústavní soud přistoupil z důvodu, že nemůže obstát tvrzení Nejvyššího správního soudu o tom, že argumentace žalobkyně uznáním pohledávky ze strany konkursní správkyne byla nepřipustnou novotou. Ústavní soud pod bodem 13 a 14 uvedl, že „[p]o opětovném vydání zamítavého rozsudku ze strany Krajského soudu v Brně stěžovatelka v kasační stížnosti uvedla, že se krajský soud a před ním i Nejvyšší správní soud nesprávně nezabývaly skutečností, že sporná pohledávka byla uznána správkyní konkursní podstaty a seznam pohledávek je vykonatelným exekučním titulem, takže nic nebrání jejímu započtení do vyměřovacího základu (č. l. 2 spisu 4 Ads 71/2014). Na základě těchto zjištění nemůže obstát tvrzení Nejvyššího správního soudu o tom, že argumentace stěžovatelky uznáním pohledávky ze strany konkursní správkyne byla nepřipustnou novotou.“ Stran zjištění, zda se v případě rozsudku Okresního soudu ve Zlíně č. j. 10 C 82/98-234 Ústavní soud zaujal stanovisko, dle něhož „[s]právkyně konkursní podstaty tuto pohledávku uznala a úpadce či konkursní věřitelé ji nepopřeli. Za tohoto stavu byla pohledávka řádně zjištěna. Seznam zjištěných pohledávek je exekučním titulem, byť lze exekuci s ohledem na výše citovaná ustanovení vést teprve po skončení konkursu. Do právní moci rozvrhového usnesení totiž není v konkursním řízení závazně stanoveno, které ze zjištěných pohledávek budou uspokojeny a v jakém rozsahu. Protože není s konečnou platností rozhodnuto, zda a v jakém rozsahu zjištěné pohledávky následkem uspokojení v konkursu zaniknou, není ani možné vést do této doby na úpadcovo jmění výkon rozhodnutí. Vydání rozvrhového usnesení však nemá vliv na skutečnost, zda mají věřitelé za úpadcem pohledávky a jaké, neboť potřebná jistota byla zjednána už zjištěním těchto pohledávek (usnesení NS sp. zn. 2780/2000 ze dne 27. 11. 2000, publ. pod č. č. 39/2002 Sb. NS). Zjištěná pohledávka tak má povahu pohledávky pravomocně přiznané soudem. Závěr Nejvyššího správního soudu je tudíž nesprávný nejen v tom, že šlo o žalobní bod opožděný, ale také v tom, že tato pohledávka nebyla stěžovatelce pravomocně přiznána (s odkazem na rozsudek Okresního soudu ve Zlíně č. j. 10 C 82/98-234).“ Ústavní soud tak zavázal Nejvyšší správní soud, aby se v dalším řízení věcně zabýval námitkami žalobkyně poukazujícími na uznání pohledávky konkursní správkyne a v případě, že dospěje k závěru, že o nich může rozhodnout sám, aniž se s nimi dříve vypořádal krajský soud, bude muset vyřešit otázku, zda lze podle § 5 zákona o důchodovém pojištění zahrnout do vyměřovacího základu i takovou částku, která byla řádně zjištěna v konkursním řízení, avšak fakticky nebyla vyplacena.

34. Nejvyšší správní soud pak v rozsudku ze dne 22. 12. 2016, č. j. 4 Ads 71/2014-71, opřen o předmětný nálezný Ústavního soudu, vycházel z následujících úvah:

„Nejvyšší správní soud uvádí, že částka 352.581 Kč, kterou žalovaná nezahrnula do vyměřovacího základu pro výpočet invalidního důchodu, odpovídá odměně za realizované a uhrazené kontrakty, jež zprostředkoval manžel stěžovatelky ve prospěch společnosti v rámci svého pracovního poměru k tomuto zaměstnavateli. Tyto odměny měly být podle rozsudku Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98 - 234, pojištěnci vyplaceny do konce března 1995 a do konce března 1997.

Podle § 16 odst. 3 věty první zákona o důchodovém pojištění vyměřovacím základem pojištěnce za dobu po 31. prosinci 1995 je vyměřovací základ pro stanovení pojistného podle zvláštního zákona a za dobu před 1. lednem 1996 hrubý výdělek stanovený pro účely důchodového zabezpečení podle předpisů platných před 1. lednem 1996. Podle § 12 odst. 2 věty druhé zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1995, hrubými výdělky po 31.

prosinci 1992 jsou příjmy započitatelné podle zvláštního zákona do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na sociální zabezpečení, a to před odečtením daně z příjmů a nesnížené o pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění. Zvláštním zákonem pro výpočet vyměřovacího základu pro stanovení pojistného za dobu od 1. 1. 1996 i za dobu před tímto datem se podle příslušných poznámek pod čarou rozuměl § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 589/1992 Sb., podle jehož znění účinného v letech 1995 až 1997 vyměřovacím základem zaměstnance je úhrn příjmů zúčtovaných mu organizací nebo malou organizací v souvislosti s výkonem zaměstnání, které zakládá účast na nemocenském pojištění, s výjimkou nezapočitatelných příjmů.

Zákon o důchodovém pojištění, zákon č. 100/1988 Sb. ani zákon č. 589/1992 Sb. ve znění účinném v letech 1995 a 1997, tedy nestanovily, že podmínkou zahrnutí příjmů do vyměřovacího základu je uhrazení odpovídajícího pojistného. Tato podmínka je zakotvena až s účinností od 1. 1. 2004 na základě znění § 16 odst. 3 věty druhé zákona o důchodovém pojištění, podle něhož vyměřovací základ pro stanovení pojistného a hrubý výdělek se považují za vyměřovací základ pojištěnce nejdříve ode dne zaplacení pojistného. Tehdejší znění uvedených tří právních předpisů neobsahovala ani předpoklad vyplacení příjmů pro jejich započtení do vyměřovacího základu. Až s účinností od 1. 1. 2007 bylo totiž změněno ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb. tak, že podle jeho věty druhé se zúčtovaným příjmem rozumí plnění, které bylo v peněžní nebo nepeněžní formě poskytnuto zaměstnanci nebo předáno v jeho prospěch.

Jedinou podmínkou pro zahrnutí příjmů do úhrnu vyměřovacích základů pojištěnce za kalendářní roky 1995 a 1997 tak podle tehdejšího výslovného znění § 16 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, § 12 odst. 2 věty druhé zákona č. 100/1988 Sb. a § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 589/1992 Sb. bylo toliko jejich zúčtování zaměstnavatelem v souvislosti s výkonem zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském pojištění, s výjimkou nezapočitatelných příjmů. Zúčtovaným příjmem se proto v tomto případě stalo již plnění, jehož hodnota byla na příslušném účtu zaměstnavatele účtována jako náklad nebo úbytek prostředků, bez ohledu na skutečnost, zda z takového plnění bylo uhrazeno pojistné a zda bylo zaměstnanci skutečně vyplaceno.

Stejný závěr již Nejvyšší správní soud v nyní posuzované věci vyslovil v předchozím rozsudku ze dne 9. 7. 2015, č. j. 4 Ads 71/2014 - 29, ve vztahu k odměně ve výši 3x1.000 USD, která měla být v rámci pracovního poměru ke společnosti vyplacena manželce stěžovatelky za měsíce leden až březen 1993. Ve vztahu k této tvrzené provizi Nejvyšší správní soud dovodil, že pojem zúčtované příjmy použitý v zákoně č. 589/1992 Sb. je nutné vykládat v souladu se zákonem č. 100/1988 Sb. tak, že se jedná o hrubou mzdu, tedy o příjem náležející zaměstnanci před odečtením daně z příjmů a nesnížené o pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění. Zúčtovaný příjem tak nepředstavuje mzdu, která je zaměstnanci v dané výši fakticky zaměstnavatelem vyplacena, nýbrž mzdu před provedením příslušných srážek podle § 121 zákoníku práce č. 65/1965 Sb.

V rozsudku ze dne 9. 7. 2015, č. j. 4 Ads 71/2014 - 29, sice Nejvyšší správní soud v této souvislosti uvedl, že zúčtované příjmy započitatelné do vyměřovacího základu musí být pojištěnci skutečně vyplaceny, respektive že skutečné vyplacení příjmů je předpokladem pro řešení otázky jejich započitatelnosti. Nicméně tento právní názor Nejvyšší správní soud vyslovil za situace, kdy byla sporná samotná existence předmětných plnění a jen proto zaměstnavatel manžela stěžovatelky nezaúčtoval tvrzenou odměnu ve výši 3x1.000 USD. V takovém případě by vyplacení uvedené částky prokazovalo, že k realizaci plnění v souvislosti s výkonem

zaměstnání zakládajícím účast na nemocenském pojištění skutečně došlo a že zaměstnavatel měl o nich účtovat jako o svých nákladech nebo úbytcích prostředků. Na základě dokazování provedeného v řízení před správním orgánem i v řízení o žalobě však Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, podle něhož nebylo prokázáno, že příjem ve výši 3x1.000 USD za měsíce leden až březen 1993 byl manželů stěžovatelky skutečně vyplacen a v jaké výši. Jelikož tak o samotné existenci příslušných plnění zůstaly důvodné pochybnosti, nemohlo se jednat o zúčtovaný příjem započitatelný do vyměřovacího základu manžela stěžovatelky. Za tohoto stavu věci se Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 9. 7. 2015, č. j. 4 Ads 71/2014 - 29, z důvodu nadbytečnosti již blíže nezabýval problematikou organizací zúčtovaných či nezúčtovaných příjmů a jejich vlivu na výši osobního vyměřovacího základu pojištěnce.

Nicméně oproti plnění ve výši 3x1.000 USD, jejíž realizace nebyla podle předchozího rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 7. 2015, č. j. 4 Ads 71/2014 - 29, prokázána, což nespochybnil ani Ústavní soud v zrušovacím nálezu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. I. ÚS 3006/15, není ve vztahu k částce 352.581 Kč o uskutečnění plnění v souvislosti s výkonem zaměstnání manžela stěžovatelky zakládajícím účast na nemocenském pojištění žádných pochybností. Podle závazného právního názoru Ústavního soudu vysloveného s odkazem na rozsudek Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98 - 234, se totiž jedná o pohledávku řádně zjištěnou v konkursním řízení, která tak má povahu pohledávky pravomocně přiznané, což nabrazuje dosud nepravomocný rozsudek okresního soudu. Za této situace představuje částka 352.581 Kč příjem, o němž měl zaměstnavatel manžela stěžovatelky v době realizace tohoto plnění účtovat jako o svém nákladu či úbytku prostředků a zahrnout ho do vyměřovacího základu pojištěnce.

V dané věci však příjem ve výši 352.581 Kč v rozhodné době nebyl zúčtován. Přitom možnost zhodnocení příjmů dosažených v rámci zaměstnání zpětně v kalendářních měsících, za která náleží, je podle § 16 odst. 3 věty třetí ve spojení s § 11 odst. 2 větou pátou zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni vydání žalobou napadeného rozhodnutí, zakotvena jen u náhrad náležejících pojištěnci na základě pravomocného rozhodnutí soudu nebo mimosoudní dohody ve sporu o neplatné skončení pracovního poměru, jak správně uvedla žalovaná ve vyjádření podaném po zrušujícím nálezu Ústavního soudu. Na základě výslovného znění těchto ustanovení zákona o důchodovém pojištění by tedy nebylo možné částku 352.581 Kč zahrnout do vyměřovacího základu manžela stěžovatelky.

Rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98 - 234, který má podle závěru Ústavního soudu povahu pravomocného soudního rozhodnutí, však byla pojištěnci přiznána pohledávka v souvislosti s výkonem zaměstnání zakládajícím účast na nemocenském pojištění. Za této situace nemůže být z hlediska stanovení vyměřovacího základu rozhodné, že zaměstnavatel pojištěnce v předmětné době toto plnění nepokládal za uskutečněné a proto o něm tehdy neúčtoval. Takový závěr by totiž nebyl ústavně konformní a odporoval by právním zásadám, neboť pravomocná rozhodnutí soudů, která realizaci určitého sporného plnění označí za prokázanou a pojištěnci přiznají nárok na plnění v rámci pracovněprávních vztahů, se musí projevit i v oblasti důchodového pojištění.

Jestliže tedy ustanovení § 16 odst. 3 věty třetí ve spojení s § 11 odst. 2 větou pátou zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí žalované o námitkách, neumožňovala při stanovení vyměřovacího základu zhodnocení původně nezúčtovaných příjmů, které podle pravomocného rozhodnutí soudu ve sporu o peněžité plnění byly dosaženy v souvislosti s výkonem zaměstnání pojištěnce zakládajícím účast na nemocenském pojištění, jedná se evidentně o zákonodárcem nezamýšlenou neúplnost právního předpisu a o případ

mezery v zákoně, kterou je třeba vyplnit. Jak již bylo zmíněno, podle § 16 odst. 3 věty třetí ve spojení s § 11 odst. 2 větou pátou zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni vydání žalobou napadeného rozhodnutí, se do vyměřovacího základu pojištěnce zahrnují plnění, která mu náleží na základě pravomocného rozhodnutí soudu o neplatné skončení pracovního poměru, a to zpětně v kalendářních měsících, za která náleží. Není tak žádného důvodu, proč by nemohlo být postupováno stejným způsobem i ve vztahu k pravomocným soudním rozhodnutím o uložení povinnosti zaměstnavateli poskytnout pojištěnci peněžité plnění související s výkonem jeho zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském pojištění. V obou případech se totiž jedná o promítnutí výsledku občanskoprávního soudního řízení při stanovení výše dávky důchodového pojištění.

Na základě analogické aplikace § 16 odst. 3 věty třetí ve spojení s § 11 odst. 2 větou pátou zákona o důchodovém pojištění, v rozhodném znění, lze tedy učinit závěr, že do vyměřovacího základu pojištěnce je možné zahrnout též hodnotu peněžitého plnění, která podle pravomocného rozhodnutí soudu náleží pojištěnci v souvislosti s výkonem zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském pojištění, přičemž toto plnění se započte v kalendářních měsících, za která náleží, i když o něm zaměstnavatel pojištěnce původně neúčtoval.

Ostatně při stanovení vyměřovacího základu manžela stěžovatelky již stejným způsobem žalovaná v posuzované věci postupovala. Z jejího rozhodnutí o námitkách ze dne 4. 8. 2011 i z osobního listu důchodového pojištění ze dne 27. 7. 2010 totiž vyplývá, že v souladu s rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 6. 9. 1994, č. j. 10 C 509/93 - 19, započítala do úhrnu vyměřovacích základů manžela stěžovatelky za kalendářní rok 1993 hrubou mzdu za duben až červen tohoto roku ve výši 3x36.980 Kč a náhradu za v něm čerpanou dovolenou ve výši 15x1.498 Kč. Mzdové nároky přiznané tímto rozhodnutím vydaným v občanskoprávní věci přitom žalovaná zohlednila na základě rozsudků Krajského soudu v Brně ze dne 5. 5. 2008, č. j. 33 Cad 168/2007 - 24, a ze dne 30. 3. 2010, č. j. 34 Cad 26/2009-25.

Proto stejným způsobem může být postupováno i ve vztahu k rozsudku Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98 - 234, které má podle nálezu Ústavního soudu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. I. ÚS 3006/15, povahu pravomocného soudního rozhodnutí. Na základě analogické aplikace § 16 odst. 3 věty třetí ve spojení s § 11 odst. 2 větou pátou zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí o námitkách, tak může být do úhrnu vyměřovacích základů za kalendářní rok 1995 započtena částka 3.039 Kč, která podle výroku a odůvodnění rozsudku Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98 - 234, měla být manželce stěžovatelky vyplacena do konce března 1995. Obdobně pak lze do úhrnu vyměřovacích základů za kalendářní rok 1997 započíst částku 349.542 Kč, jež podle tohoto soudního rozhodnutí měla být pojištěnci vyplacena do konce března 1997.

V dané věci tak na základě tohoto rozsudku okresního soudu je možné do vyměřovacího základu manžela stěžovatelky zahrnout částku 352.581 Kč, ačkoliv o ní zaměstnavatel v rozhodné době neúčtoval. Nejvyšší správní soud v této souvislosti zdůrazňuje, že se jedná o výjimečný postup vztahující se k předchozí právní úpravě, která za jedinou podmínku pro zahrnutí příjmů do vyměřovacího základu považovala jejich zúčtování zaměstnavatelem v souvislosti s výkonem zaměstnání pojištěnce zakládajícího účast na nemocenském pojištění a která výslovně nepamatovala na situace, kdy o takových příjmech nebylo původně účtováno kvůli sporu o samotné realizaci předmětného plnění, jenž byl nakonec vyřešen ve prospěch pojištěnce pravomocným rozhodnutím soudu.“

35. Z uvedeného souhrnu řízení o zvýšení plného invalidního důchodu zemřelého manžela žalobkyně jednoznačně vyplynulo, že předmětná částka 352 581 Kč měla být započtena do vyměřovacího základu zemřelého manžela žalobkyně, což ostatně žalovaná v podkladovém rozhodnutí řádně učinila. Podkladovým rozhodnutím tak byl zvýšen plný invalidní důchod zemřelého manžela žalobkyně ode dne 14. 4. 2000. Krajský soud zdůrazňuje, že se tak stalo po 17 letech vedení jak správního, tak i soudního řízení ohledně tohoto důchodu. Tato skutečnost je pro nyní projednávanou věc stěžejní, neboť od výše plného invalidního důchodu zemřelého manžela žalobkyně se odvíjí její vdovský důchod. Žalobkyně ovdověla dne 19. 3. 2002, což je den, od kdy jí na základě prvostupňového rozhodnutí byl navýšen vdovský důchod. V řízení o navýšení plného invalidního důchodu byl od roku 2000 vydán nespočet správních i soudních rozhodnutí, které navíc ve správním spise z velké části absentují (správní spis je obecně veden velmi nepřehledně). Stěžejní v dané věci však je, že se žalobkyně v zastoupení za svého zemřelého manžela po 17 letech dočkala rozhodnutí, kterým byly její (popř. jejího manžela před rokem 2002) námitky stran započtení částky 352 581 Kč do vyměřovacího základu uznány žalovanou za důvodné. Krajský soud dává za pravdu žalobkyni, že doba řízení a průtahy způsobené jak žalovanou, tak správními soudy, jí nemůžou být přičítány k tíži, a to i v situaci, kdy se podle Nejvyššího správního soudu v rozsudku č. j. 4 Ads 71/2014-71 mělo jednat o výjimečný postup (započtení peněžitého plnění do vyměřovacího základu, které zaměstnavatel neúčtoval).
36. Soud v této věci poukazuje na odůvodnění nálezu Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 619/06 i s odkazem na svoji předchozí judikaturu (zejména nález ve věci sp. zn. I. ÚS 520/06), věnoval rozpornosti přístupu stěžovatelky, krajských soudů i Nejvyššího správního soudu ke sporné právní otázce. Předně připomněl, že ke znakům právního státu neoddelitelně patří hodnota právní jistoty a z ní vyplývající princip ochrany důvěry občanů v právo, které jsou v nejobecnější podobě obsaženy v článku 1 odst. 1 Ústavy; povaha materiálního právního státu přitom obsahuje s ním rovněž spjatou maximu, podle níž, jestliže někdo jedná v (oprávněné) důvěře v určitý zákon (resp. v právo jako takové), nemá být ve své důvěře zklamán. Podle uvedeného nálezu ochrana jednání učiněného v důvěře v právo pak předpokládá, že právnická nebo fyzická osoba jedná v důvěře nejen v text relevantního právního předpisu, ale zejména též v důvěře v trvalý výklad takového předpisu orgány veřejné moci, včetně konstantní správní praxe správních úřadů a výkladu práva podávaného správními soudy.
37. Není pochyb o tom, že žalovaná nerozhodla o přiznání plného invalidního důchodu v souladu se shromážděnými podklady a výši dávky nestanovila v tomu odpovídající výměře. Skutečnost, že na započtení předmětné částky měly odlišné názory i správní soudy, nemůže být přičítána k tíži žalobkyně, která se 17 let snažila domoci spravedlnosti.
38. Krajský soud tak na základě výše uvedeného dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí je nezákonné podle § 78 odst. 1 s. ř. s. S ohledem na vše uvedené nezbylo krajskému soudu než napadené rozhodnutí zrušit, jak je uvedeno ve výroku I tohoto rozhodnutí. Současně vyslovil, že se věc vrací žalované k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.), přičemž právním názorem, který vyslovil soud ve zrušujícím rozsudku, je v dalším řízení správní orgán vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Žalovaná tak v dalším řízení řádně stanoví, od kterého dne bude žalobkyni vyplaceno zvýšení vdovského důchodu podle § 56 odst. 1 poslední věty zákona o důchodovém pojištění s přihlédnutím na bod 26 tohoto rozsudku.

39. O nákladech řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ust. § 60 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Úspěšná žalobkyně požadovala náhradu nákladů ve výši 3 100 Kč za sepis žaloby advokátem, jež doložila příjmovým pokladním dokladem ze dne 6. 12. 2017 vystaveným na tuto částku advokátem JUDr. Jiřím Frajtem. V daném případě se jedná o smluvní odměnu advokáta dohodnutou mezi žalobkyní a JUDr. Jiřím Frajtem. Soud však může přiznat odměnu za právní zastupování účastníka v řízení podle vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů. Žalobkyně advokátem nebyla v řízení zastoupena, tudíž jí nemohly vzniknout náklady na právní zastoupení advokátem (§ 57 ve spojení s § 35 odst. 2 s. ř. s.). Náhradu jiných účelně vynaložených nákladů žalobkyně nepožadovala.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, ve dvojím vyhotovení. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 30. srpna 2018

JUDr. Jana Kubenová v. r.
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje: